

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**Говор на презентацији поводом
Стања и изазова у финансијском систему**

Др Диана Драгутиновић, вицегувернер

Београд, 4. децембар 2015.

Даме и господо, драге колеге, пријатељи и представници медија,

Велико ми је задовољство што сте дошли на конференцију која је посвећена стабилности финансијског система у Републици Србији. Ово је други пут ове године да вам се обраћамо истим поводом. Први пут је то било у јулу, када је одржана презентација **Годишњег извештаја о стабилности финансијског система**. Оцена стабилности у временском хоризонту од годину дана заснивала се на подацима из завршних рачуна банака са стањем на дан 31. децембра 2014. године. На исти начин, имајући у виду кретања у међународном окружењу и позицију српске привреде у финансијском циклусу, данас ћемо оценити отпорност система у временском хоризонту од једне године, на основу тромесечних извештаја банака са стањем на дан 30. јуна 2015. године.

Као што је речено приликом представљања **Годишњег извештаја**, током историје кризе су биле прекретнице и мењале су задатке и праксу централних банака. Након најновије финансијске кризе, слободно можемо рећи да Народна банка Србије води рачуна о три аспекта стабилности: ценовној стабилности, стабилности курса динара и стабилности система као целине. Та три циља нису независна. У Србији је финансијска стабилност везана за стабилност курса јер су банке одобриле већину кредита с валутном клаузулом, тако да неуспех у остварењу једног циља угрожава остварење других. Додатно, остварење једног циља (на пример ценовне стабилности) није гаранција да ће се остварити финансијска или макроекономска стабилност. Зато централне банке морају да жонглирају, ослањајући се не само на каматну стопу (обавезну резерву) већ и на друге инструменте: од интервенција на девизном тржишту (које су постале саставни део мера централних банака, укључујући и оне које су имале слободно флукутирајући режим пре кризе) до арсенала макропруденцијалних инструмената.

Србија је мала, отворена, високо евроизована земља и финансијски интегрисана – системски значајне банке у Србији су супсидијари великих европских банкарских група. Зато се кретања у међународном окружењу могу прелити на домаћи финансијски систем и реалну економију. Ризици који долазе из међународног окружења смањили су се у односу на четврто тромесечје 2014. Неизвесност у погледу промене карактера монетарне политике кључних централних банака може утицати на већу волатилност међународног финансијског тржишта, светских валута и токова капитала, али ће се највише осетити у привредама у настајању. Имајући у виду власничку структуру банкарског система у Србији, много је важније стање у финансијском систему Европске уније. После свеобухватне анализе квалитета портфеља банкарског сектора Европске уније дошло је до повратка поверења у тај сектор и побољшања његове ликвидносне и капиталне позиције. Међутим, он се и даље суочава с тешкоћама: слаб опоравак, уз историјски најнижи ниво каматних стопа, неповољно утиче на профитабилност банака. Рекордно висок ниво јавног и приватног дуга, који је концентрисан у билансима појединих банака, чини их рањивим на промене приноса. Неке банкарске групе (пре свега из Италије, Аустрије и Француске) изложене су према Русији и Украјини. Коначно, након одобравања трећег пакета помоћи Грчкој, ризик кризе јавног дуга је пао, али се он не сме потценити. Све то заједно може утицати на даље смањење

изложености међународних банкарских група према Србији. Зато је од изузетне важности да банке одржавају висок ниво резерви ликвидности и капитала.

Ризици који долазе из домаћег окружења такође су мањи. Наставак фискалног прилагођавања обезбедиће одрживост јавног дуга. Тренутна комбинација монетарне и фискалне политике погодује финансијској стабилности.

Домаћа привреда налази се у фази финансијског циклуса, која би могла представљати почетак опоравка, али је испод свог дугорочног нивоа. Пројекција раста је ревидирана већ трећи пут навише: у фебруару 2015. био је предвиђен пад по стопи од 0,5%, у јуну – стагнација, у октобру раст од 0,5%, да би недавно ревидирана стопа раста износила 0,8%. Раст је остварен упркос значајној фискалној консолидацији и лошој пољопривредној сезони.

Кредитна активност стагнира. Међутим, остварено прилагођавање количника кредита и депозита је адекватно са аспекта финансијске стабилности и улога Народне банке Србије је да га на достигнутом нивоу одржава. Оно што је посебно важно јесте да постоји изражен потенцијал за раст кредитне активности, о чему сведоче подаци из завршних рачуна предузећа – преко 52.000 привредних друштава послује с добитком. Уосталом, резултати анкете о кредитној активности банака указују на позитивна кретања на кредитном тржишту, која се огледају у ублажавању стандарда и расту тражње за кредитима привреде и становништва.

Висок ниво проблематичних кредита неутралан је са аспекта кредитног ризика, с обзиром на то да је у потпуности покривен рачуноводственим и пруденцијалним резервама.

Даме и господо, драге колеге, пријатељи и представници медија,

Дозволите ми да закључим следећим порукама пре него што реч дам директору Сектора за финансијску стабилност.

- Анализа најважнијих билансних показатеља финансијског здравља (показатеља адекватности капитала, ликвидности и профитабилности) охрабрујућа је, а стање је боље него у четвртој тромесечју 2014. године.

- Анализа показатеља који су засновани на тржишној перцепцији и очекивању инвеститора (цене акција банака у домаћем власништву, цене акција европских банкарских група које имају супсидијаре у Србији, премије осигурања од кредитног ризика за петогодишње или десетогодишње обвезнице земаља порекла банкарских група, као и самих банкарских група, приноси на државне обвезнице Србије и сл.) указује на то да се перцепција ризика смањује у односу на четврто тромесечје 2014. године.

- Резултати последње рунде макропруденцијалних стрес-тестова солвентности показали су да је систем отпоран на стрес, односно да остаје солвентан и у условима значајног депресијацијског шока и дуготрајне рецесије.

- Резултати стрес-тестова ликвидности показали су да ликвидност неће бити угрожена у случају знатног одлива депозита.

- Стрес-тестови ликвидности банака у грчком власништву (које чине 13,3% банкарске активе) потврдили су њихову отпорност на одлив депозита.

- Не постоји простор за домино-ефекат унутар банкарског система Србије због одсуства међусобне директне повезаности банака. Несолвентност било које банке (макар она била и системски важна) не може да изазове несолвентност других и угрози стабилност система као целине.

- Иако су банке међусобно индиректно повезане због одобравања кредита истим клијентима, утицај несолвентности једног предузећа (или групе предузећа) на банкарски систем не може да доведе до проблема у пословању било које банке.

- Системски значајне институције имају боље резултате од просека банкарског система.

- Народна банка Србије с великом пажњом прати развој регулативе на нивоу Европске уније, која експлицитно брине о финансијској стабилности и регулаторима пружа низ инструмената којима може постићи тај циљ. Нема никакве сумње да ће њена пуна примена у Европској унији имати позитиван утицај на финансијску стабилност, као што нема сумње да увођење нових пруденцијалних захтева има различит утицај на финансијске системе различитих земаља. То је очекивано – не само што се финансијски системи разликују по својој величини, структури и сложености, већ се налазе у различитим фазама развоја и зрелости. За разлику од општег утицаја новог регулаторног оквира у Европској унији на конзервативнију регулацију – јачање нивоа и квалитета капитала и пажљивију оцена ризика и рањивости, транспонување CRD IV пакета у домаће законодавство смањило би у почетку отпорност српских банака. Тек ће пуна примена (од 2019. године) позитивно утицати на финансијску стабилност, али с обзиром на висину адекватности капитала, усаглашавање с регулативом Европске уније неће представљати велики изазов за српске банке.

Хвала на пажњи!